

EXPOZIȚIA „APARATE ȘI TEHNICĂ FOTOGRAFICĂ”

Ionel ZĂNESCU

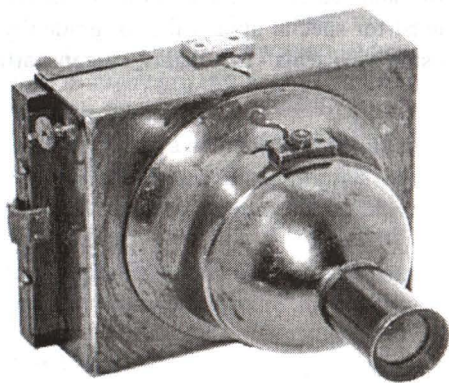
Fotografia, ca artă fotografică, a parcurs un drum lung până la ceea ce cunoaștem noi astăzi. Primele încercări de a fixa o imagine pe o placă metalică sau pe hârtie, s-au făcut încă din secolul al XVII-lea, dar adevăratul descoperitor al fotografiei a fost J.N.Niepce (1765-1833). În paralel cu descoperirile acestuia, un alt cercetător francez, Jacques-Mandé Daguerre (1765-1851), reușește, în 1835, să obțină fotografia latentă, noul procedeu purtând numele de degherotipie. Metoda constă în reproducerea imaginilor fotografice pe o plăcuță metalică, dar aceste fotografii aveau inconvenientul că erau scilpitoare ca și argintul cu care se lucra, iar în timp, fotografiile se alterau.

În Anglia, W.H.Fox Talbot, face o nouă descoperire, care va revoluționa arta fotografică. Aceasta constă în acțiunea luminii asupra sărurilor de argint așezate pe o hârtie; respectiv, suportul se înneagra sub acțiunea razelor solare, în locul unde era expus obiectul, iar în alte locuri rămânea albă. Avantajul noii descoperiri constă în realizarea unui negativ, de pe care se obțineau copii în numărul dorit. Au urmat și alte procedee și tehnici: fotografia pe sticlă cu ajutorul albuminei, plăcile cu gelatină și bromură, hârtia lucioasă, plăcile umede etc.

În 1873, odată cu apariția plăcilor cu gelatină și bromură, se trece la fabricarea pe scară industrială a suporturilor necesare. De la această dată, putem spune că începe adevărata fotografie modernă.

Franța va fi prima țară în care noul procedeu se va răspândi foarte repede, urmată apoi de celelalte state europene. Printre protagoniști, pot fi amintiți: Gaspar Felix Tournachou și marele caricaturist Henry Daumier. Primul a fost medic la Paris, mai apoi îmbrățișând noi indeletniciri, precum caricatura, ziaristica, zborul cu balonul mecanic; în ultimă instanță devine fotograf, cunoscut sub numele de Nadar. Datorită lui se vor păstra fotografii cu personalități vremii, ca și prima panoramă a Parisului, luată dintr-un balon, de la înălțimea de 400 metri.

Românii au intrat în contact cu arta fotografică încă de la începutul anului 1839, când „Albina românească” și „Cantorul de avis” publică articole ce elogiază secretele noii tehnici care va produce și la noi o adevărată modă în a te fotografia. Cert este faptul că, în 1842, fotografia era practică la noi în țară, iar în anul 1843, este menționat la București și un atelier fotografic condus de doamna Wilhelmina Priz. Aceasta din urmă, își făcea reclamă în „Vestitorul românesc”, unde anunța că „face portreturi tagerotipii (dagherotipii) cu un preț foarte cuviincios”.

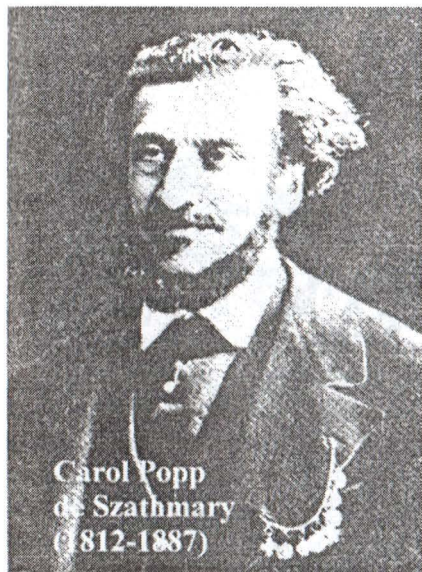


Aparat foto Photosphere, Franța, 1888

Se pare că noua descoperire a fost primită de bucureșteni cu multă bucurie, deoarece, într-un interval destul de scurt, apar în capitală mai multe ateliere fotografice.

În 1845, un oarecare I.Pohlmann inaugurează un atelier fotografic pe Podul Mogoșoaiei și, conform anunțurilor din ziare, „se recomandă onoratului public al Capitalei cu întocmirea tuturor chipurilor degherotyp în culoare și negru, în format mare și mic, cu prețul de 1-2 galbeni”. Suma era totuși mare pentru punga bucureșteanului de rând.

Din nefericire, primii fotografi ai orașului, nu s-au gândit să lase posterității imagini cotidiene care să illustreze instituții, străzi, hanuri, biserici și viața trepidantă a unui oraș în plină dezvoltare și afirmare.



Pe lângă fotografiile străini, își fac apariția și cei români, reprezentați în primul rând de Carol Popp de Szathmari, care va fi și fotograful de curte al domnitorilor Alexandru Dimitrie Ghica, Gheorghe Bibescu, Barbu Știrbei, Cuza vodă și Carol, devenit ulterior rege.

Se pare că Szathmari și-a făcut debutul prin 1843 sau cel mai târziu în 1844, de când se păstrează o adnotare pe spatele unui portret (ulei pe pânză) făcut la Olănești, unde apare inscripționarea „fotograful Szathmari”. Originar din Transilvania, el se va stabili la București, timp în care va vizita Italia, Franța, Turcia, Germania, Persia și Asia Mică.

Treptat, artistul va face din fotografie o artă, fiind răsplătit pentru munca sa de țarul Rusiei, Nicolae I (1849) și de sultanul Turciei (1850). Va obține apoi numeroase medalii din străinătate: Londra (1851), Viena (1855), Pisa (1860), Londra (1861), București (1864 și 1868),

Paris (1867), Hamburg (1868), Paris (1873).

În timpul războiului Crimeii, Szathmari s-a aflat în toiul desfășurării acestuia, surprinzând momente și figuri de soldați și comandanți, dar și de localități aflate în imediata apropiere a frontului. Parte din aceste fotografii vor fi folosite ca material ilustrativ pentru ziarele din țară, dar și pentru cele din străinătate.

Cât privește locul primului său atelier fotografic și de pictură în București, părerile sunt împărțite; oricum un asemenea loc nu putea fi decât într-o zonă centrală a orașului, dens populată și circulată. În schimb, cunoaștem locul unde și-a construit o frumoasă casă – strada Enei – în spatele bisericii Dintr-o zi. Din nefericire, în urma bombardamentelor din 1944, casa a fost distrusă, odată cu ea pierind și o bogată arhivă fotografică, precum și alte mărturii documentare, care ar fi fost foarte utile pentru cercetători și nu numai.

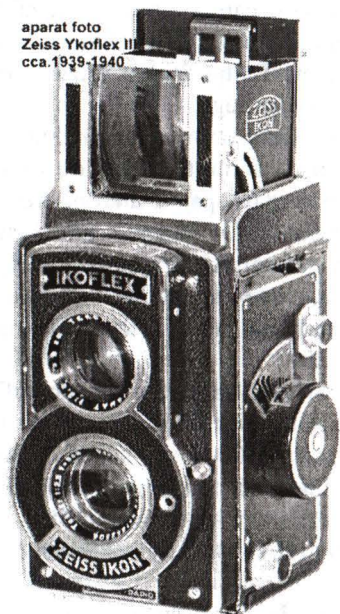
Contemporan cu „pictorul și fotograful M.S.Carol I”, mort în 1888, a fost Franz Mándy, cel care introduce platinotipia, adică hârtia inalterabilă, apoi sistemul fotografiilor rastrate și, din 1896, fotografia în culori prin procedeul pigmentului. Tot el este cel care a

introdus în București, pentru prima dată, procedeul plăcilor umede, schimbate ulterior cu plăcile uscate datorate lui Mankhoven. Primul atelier fotografic l-a avut pe strada Sărindar, după care s-a mutat în piața Teatrului Național, unde își avea și casa.

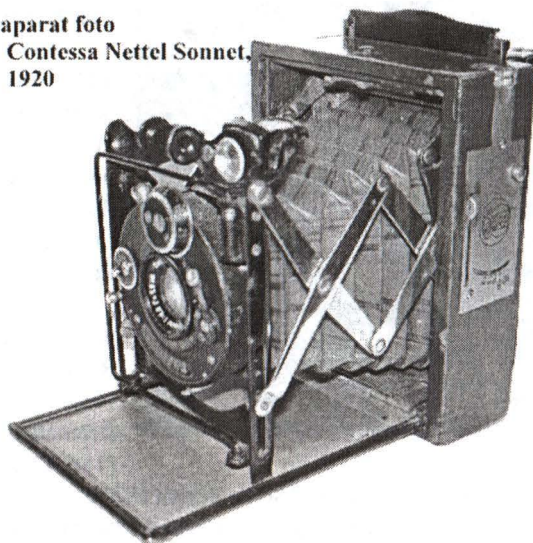
După 1900, succesorul principal, în capitală, este Etienne Lonyai, secondat de alți zeci de meșteri ai artei fotografice: E. Teodorovici, M. Spirescu, Carl Hanny, Max Schwartz, Herter Julia, M. Ionescu, J. Stancovitz, A. Colpy etc.

În afară de aceste ateliere consacrate și răspândite cu predilecție în centrul Capitalei, mai existau și acei fotografi „ambulanți” care executau fotografii la „minut” în Târgul Moșilor, Grădina Cișmigiu, „Maidanul Duca” (vis-a-vis de Cișmigiu), sau pe la diverse târguri și iarmaroace din țară.

aparat foto
Zeiss Ikonflex II
cca. 1939-1940



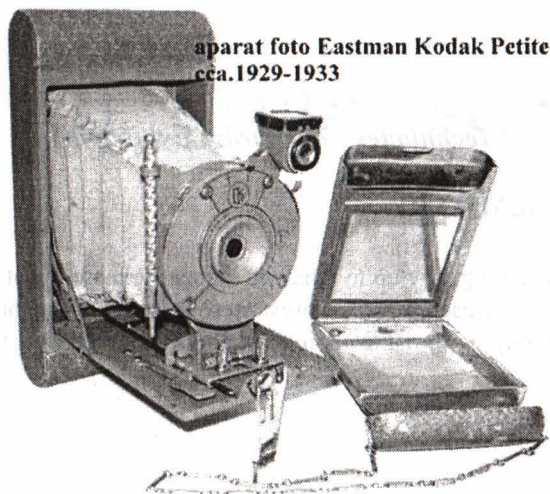
aparat foto
Contessa Nettel Sonnet.
1920



România și fotografii ei au beneficiat și de o tehnică pe măsură, ce cuprindea aparate și accesorii de la furnizorii cei mai autorizați: firmele Eastman Kodak, Zeiss Ikon, Voigtländer, Ernemann, Agfa, Ihagee, Richard, etc. Dezvoltarea industriei fotografice și ofertele variate de aparatură fotografică pentru amatori, calitatea net superioară și prețurile avantajoase au favorizat importul de aparate pe piața românească încă de la începutul sec. XX, nemaifiind nevoie de dezvoltarea unei industrii autohtone. Abia după 1960, I.O.R. lansează pe piață primele (și singurele de altfel) aparate fotografice pentru amatori, „OPTIOR” și „ORIZONT”, aparate simple de serie mică, piața fiind deja acaparată de firmele cu renume.

Expoziția „Aparate și tehnică fotografică”, organizată la sediul Muzeul Municipiului București, în luna mai 2006, oferă spre expunere cele mai reprezentative piese muzeistice

aflate în patrimoniul instituției. Atrag atenția, în primul rând, aparatele fotografice folosite în România, din a doua jumătate a secolului XIX și începutul secolului XX, cu deosebire aparatele cu burduf și cameră obscură fabricate în Franța, Germania, Anglia și S.U.A., de către firmele enumerate anterior.



aparat foto Eastman Kodak Petite
cca.1929-1933

Dintre raritățile expuse se enumeră „PHOTOSPHERE”, unul dintre primele aparate din metal și cu obturator semisferic construit de firma Companie Francaise de Photographie în 1888, un aparat foto de spionaj „EXPO WATCH” fabricat în 1905 la N.Y. ce imită perfect un ceas de buzunar, „KODAK PETITE” ansamblu, culoare verde, serie mică cu destinație specială pentru doamne, vândut la sfârșitul anilor ‘20 împreună cu pudriera și lipstic, aparatul foto pe 24 mm „KIEV” fabricat în 1948 din piesele și componentele aparatelor Contax ale fabricantului german Zeiss

Ikon. La sfârșitul celui de-al doilea război mondial, fabrica Zeiss Ikon din Dresda a fost mutată, ca despăgubire de război, în URSS, cu tot cu utilaje și piese componente, multe fiind reasamblate și redenumite dând naștere noii serii de aparate Kiev, fabricantul fiind Kiev Arsenal din Ucraina. Tot în cadrul expoziției se poate vedea una dintre marile rarități ale aparatului fotografic, „CONTALEX” TLR, primul aparat cu vizare reflex pentru film de 24mm cu obiective interschimbabile și exponometru cu celulă fotoelectrică încorporată. Aparatul, tehnică de vârf a firmei Zeiss Ikon, fabricat în 1935, a fost unul dintre cele mai scumpe aparate fotografice ale timpului, datorită prețului renunțându-se repede la producția de serie, pe piață rămânând foarte puține exemplare și astăzi fiind unul dintre aparatele cele mai căutate de colecționari. O piesă deosebită, este aparatul fotografic în miniatură, folosit de generalul Panait Warthiadi, pentru a lua imagini de pe front, în timpul primului război mondial, aparat executat la comandă și fiind probabil unicat.

Nu este de ignorat nici aparatul american „KODAK PANORAMIC No.4”, fabricat de Eastman Kodak în 1899 și folosit la fotografierea panoramică prin culisarea obiectivului în planul filmului la un unghi de 142°. Pentru fotografia arhitecturală, constructorul american Rochester Optical Co. a construit, în 1895, aparatul „LONG FOCUS PREMO”, aparat prevăzut cu extensie triplă a burdufului, culisarea obiectivului în plan vertical și orizontal pentru corecția de paralaxă. Acest sistem de corectare a paralaxei a fost apoi preluat de majoritatea constructorilor de aparatură fotografică. La aceste piese se pot adăuga: vizionere stereo, aparate de mărit, trepiede, casete și plăci pentru planfilme, obturatoare și truse fotografice, accesorii variate. Un rol bine definit în expoziție, îl reprezintă clișeele

zincografice, sau cele pe striclă și celuloid, dintre care unele sunt executate de Carol Popp de Szathmari, D.Pappasoglu și Fr. Stork. De asemenea, sunt etalate fotografii de epocă, executate de ateliere celebre din București, multe dintre ele purtând marca artiștilor în materie. În expoziția temporară se regăsesc unele piese de excepție aparținând colecționarului bucureștean Francisc Ambruș.

The „Photographic Tools and Techniques” Temporary Exhibiton

SUMMARY

The art of photography has gone a long way up to what we presently knew about it. The exhibition organized at the Municipal Museum of Bucharest presents some of the most intersting items in the Museum's patrimony, comprising photography tools from all over the world.